

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет (інститут) географічний

Кафедра економічної та соціальної географії

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

(назва освітнього компонента)

підготовки бакалавра (на основі молодшого спеціаліста, молодшого фахового бакалавра, молодшого бакалавра)

(назва освітнього рівня)

спеціальності 014 Середня освіта (Географія)

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Середня освіта. Географія. Економіка

(назва освітньо-професійної програми)

Силабус освітнього компонента «ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКА» підготовки бакалаврів (на основі молодшого спеціаліста, молодшого фахового бакалавра, молодшого бакалавра) галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка», спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія), освітньо-професійної програми Середня освіта. Географія. Економіка.

Розробник: Ткачук Н. М., доцент кафедри економічної та соціальної географії, кандидат педагогічних наук, доцент.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

Ткачук Н. М.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної географії.

Протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Завідувача кафедри:

Погребський Т. Г.

I. ОПИС ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика виду практики
Денна форма навчання	Галузь знань 01 «Освіта / Педагогіка», спеціальність 014.07 «Середня освіта (Географія)», освітньо-професійна програма «Середня освіта. Географія. Економіка». Освітній рівень – бакалавр	Педагогічна практика
		Рік навчання – 2
Семестр – 3		
Самостійна робота – 200 годин		
Консультації – 10 годин		
Кількість годин – 210, кредитів – 7		Форма контролю – залік

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ

Ткачук Надія Михайлівна,
Кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри економічної та соціальної географії
Контактна інформація викладача:
Телефон 0974852583
Електронна пошта: Tkachuk.Nadiia@vnu.edu.ua
Тривалість практики 5 тижнів.

III. ОПИС ПРАКТИКИ

1. Анотація педагогічної практики. Невід’ємною складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти є практика.

Важливість компоненту полягає у необхідності формування компетентної особистості вчителя під час навчання в закладі вищої освіти, наданні змоги поєднати теоретичні знання з практичним їх застосуванням у закладах загальної середньої освіти, мотивуванні практикантів до постійного розвитку й удосконалення у відповідності до вимог сучасних напрямів реформування шкільної освіти.

2. Пререквізити: ОК «Педагогічна практика» ґрунтується на сукупності знань здобувачів, сформованих у курсах методики навчання географії й економіки, педагогіки, психології та інших ОК з фаху, які вивчались під час попередніх семестрів.

Постреквізити: Освітній компонент сприяє успішному складанню атестаційного іспиту, забезпечує підготовку до успішної професійної діяльності.

3. Мета та завдання практики

Метою практики є підготовка здобувачів до виконання функцій учителя та класного керівника, формування готовності здобувачів до проведення системної освітньої роботи з географії й економіки у закладах загальної середньої освіти; формування здатності до безперервного пошуку, здатності прийняття самостійних рішень у конкретних умовах фахової діяльності.

Завдання педагогічної практики:

1. Розвиток вмінь здобувачів планувати навчальну, виховну роботу у закладах загальної середньої освіти.

2. Освоєння бакалаврами навчально-методичної діяльності вчителів географії і економіки, класних керівників.

3. Розвиток у практикантів вмінь організовувати процес навчання у відповідності до основних дидактичних принципів та творчо використовувати засоби, методи, форми організації навчання.

4. Вироблення навичок конструювати процес навчання у закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти та розробляти і впроваджувати на практиці різні методичні підходи і технології навчання при формуванні компетентностей на уроках та інших формах роботи.

5. Розвиток вмінь бакалаврів організовувати психолого-педагогічні спостереження за учнівським колективом та за окремими учнями.

6. Осягнення здобувачами шляхів, які сприяють зростанню ефективності освітнього процесу.

7. Розвиток здатності до самоаналізу та рефлексії, готовності творчо втілювати педагогічний досвід на практиці.

4. Результати навчання (компетентності).

На основі вивчення дисципліни здобувач має набути таких компетентностей:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.

Загальні компетентності.

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, до комунікації іноземною мовою за предметною спеціальністю.

ЗК 4. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.

ЗК 5. Здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності і відповідати за їх виконання, діяти відповідально і свідомо на основі чинного законодавства та етичних міркувань (мотивів).

ЗК 6. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК 7. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 8. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК 9. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я, вести здоровий спосіб життя, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку.

ЗК 10. Здатність поважати різноманітність і мультикультурність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

Фахові компетентності (ФК)

ФК 1. Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету.

ФК 2. Здатність забезпечувати навчання учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області предметної спеціальності.

ФК 3. Здатність здійснювати цілепокладання, планування та проєктування процесів навчання і виховання учнів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, освітніх потреб і можливостей; добирати та застосовувати ефективні методики й технології навчання, виховання і розвитку учнів.

ФК 4. Здатність формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами навчального предмету та інтегрованого навчання; формувати в них ціннісне ставлення, розвивати критичне мислення.

ФК 6. Здатність до формування колективу учнів; знаходження ефективних шляхів мотивації їх до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання); спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

ФК 7. Здатність до здійснення професійної діяльності з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами); використання здоров'язбережувальних технологій під час освітнього процесу.

ФК 9. Здатність аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.

Предметні компетентності (ПК)

ПК 1. Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем і людиною, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства.

ПК 2. Здатність доцільно і критично використовувати географічні та економічні поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи для пояснення письмовими, усними та візуальними засобами географічних явищ і соціально-економічних процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, державному, локальному).

ПК 3. Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі (світу), материків і океанів, України.

ПК 4. Здатність розуміти та пояснювати особливості природних компонентів і об'єктів у сферах географічної оболонки, взаємозв'язки в ландшафтах.

ПК 5. Здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, просторових процесів і форм організації життя людей.

ПК 6. Здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних та економічних чинників її розвитку, аналізувати й пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України та регіону.

ПК 7. Здатність чітко й логічно відтворювати основні теорії та закони, оцінювати нові відомості й інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної природничо-наукової картини світу відповідно до вимог Державних стандартів загальної середньої освіти з освітньої галузі «Природознавство» в школі.

ПК 8. Здатність реалізовувати краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній і позашкільній роботі з учнівською молоддю.

ПК 9. Здатність відтворювати основні теорії та закони економіки, оцінювати нові відомості й інтерпретації в контексті формування в учнів системних економічних знань, компетентності підприємливості та фінансової грамотності.

За результатами практики здобувачі освіти будуть компетентними у таких питаннях: **програмних результатів навчання: РН 1, РН 2, РН 3, РН 4, РН 5, РН 6, РН 7, РН 8, РН 9, РН 10, РН 12, РН 13, ПРН 5, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 12.**

ІV. ЕТАПИ ПРАКТИКИ

Бакалаври проходять практику в закладах загальної середньої освіти згідно договорів впродовж 5-ти тижнів. Період практики поділяється на етапи: 1) підготовчий, 2) ознайомлювальний, 3) основний, 4) підсумковий.

Методика роботи на кожному з них характеризується такими особливостями:

Етапи	Зміст, основні завдання, тривалість
1. Підготовчий	<p>Підготовчий етап включає 1-й день практики. Дирекція школи спільно з учителем географії, економіки/підприємництва та фінансової грамотності та методистом від університету розподіляє практикантів по класах, де вони мають працювати як учителі (проводитимуть уроки географії й економіки) та як класні керівники. Здобувачі складають детальний план проходження практики на весь її період. Вони ґрунтовно вивчають ті розділи навчальної програми (й відповідно календарного плану), зміст яких вивчатиметься учнями впродовж періоду практики. Опрацьовують також план виховної роботи класного керівника. Бакалаври підбирають наукову, методичну, хрестоматійну літературу та інші джерела, які необхідні їм у процесі організації роботи з учнями.</p>
2. Ознайомлювальний	<p>2-й і 3-й дні практики передбачають ознайомлення практикантів з класним колективом (відповідно до розподілу бакалаврів по класах) та з методичними особливостями роботи вчителів. З цією метою студенти відвідують уроки географії та економіки у вчителів, а також – різні форми позакласної виховної роботи у тому класі, у якому вони виконують обов'язки класного керівника.</p>
3. Основний	<p>Основний етап починається із другої половини 1-го тижня, завершується на останньому тижні практики; передбачає таку роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Систематичну підготовку бакалаврів до проведення уроків і виховних заходів (опрацювання науково-методичної, хрестоматійної літератури, підбір засобів навчання тощо). 2. Послідовне вивчення студентами методичного досвіду роботи вчителів географії та економіки, а також – класного керівника. З цією метою практиканти відвідують відповідні форми роботи у педагогів. 3. Проведення студентами уроків та виховних заходів згідно їх індивідуального плану. Бакалаври проводять уроки у тих класах, до яких вони прикріплені, а також – і в інших класах (узгоджується з учителем). Загалом практикант має провести не менше 6-ти залікових уроків з географії та економіки. Студенти проводять виховні заходи відповідно до плану роботи класного керівника (один з них заліковий). Керівники практики зі школи та від університету систематично надають методичну та організаційну допомогу студентам, а також роблять аналіз науково-методичного рівня проведених ними занять. 4. Бакалаври відвідують уроки та виховні заходи один в одного та беруть участь у їх обговоренні. 5. Всебічне вивчення студентами школярів того класу, де вони виконують обов'язки класних керівників, та підготовка інформації

	для написання психолого-педагогічної характеристики на учнівський колектив.
4. Підсумковий	Підсумковий етап охоплює другу половину останнього тижня практики і передбачає узагальнення і підготовку матеріалів практики до захисту, серед них: індивідуальний щоденник; конспект уроку та виховного заходу; психолого-педагогічна характеристика учнівського колективу; самоаналіз результатів практики.

V. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

1. Розробити детальний план проходження практики на весь її період.
2. Опрацювати навчальні програми та календарні плани вчителів географії та економіки. Проаналізувати зміст та послідовність матеріалу, передбаченого для вивчення учнями впродовж практики.
3. Опрацювати план виховної роботи класного керівника (того класу, до якого прикріплений студент).
4. Опрацювати зміст матеріалу шкільних підручників, зосередивши увагу на ґрунтовному аналізі тих розділів, з яких бакалавр проводитиме уроки.
5. Проаналізувати методичне забезпечення курсів та особливості використання різних засобів навчання у процесі формування географічних та економічних знань учнів. Підібрати необхідні засоби навчання для проведення навчально-виховної роботи зі школярами.
6. Систематично опрацювати науково-методичну літературу та відповідні додаткові джерела, які необхідні у процесі організації навчально-виховної роботи з учнями.
7. Впродовж практики готувати власні методичні розробки для проведення уроків та виховних заходів.
8. Систематично вивчати методику роботи вчителів щодо формування компетентностей учнів при вивченні географії та економіки.
9. Регулярно вивчати досвід роботи класного керівника та інших педагогів.
10. Зібрати, систематизувати та узагальнити інформацію, необхідну для написання психолого-педагогічної характеристики на учнівський колектив.
11. Підготувати документацію:
 1. **Звіт**, який включає:
 - 1.1. Вступ, що відображає знайомство студента із закладом, а саме: короткі відомості про заклад освіти: адреса, кількість учнів та вчителів; директор, учителі географії, економіки, класний керівник (класу, до якого прикріплений студент); характеристики сайту школи (інформативність та дизайн); особливості організації освітнього процесу.
 - 1.2. Ґрунтовний конспект одного з уроків з аналізом кожної педагогічної дії.
 - 1.3. Детальну розробку одного з проведених виховних заходів.

1.4. Психолого-педагогічну характеристику учнівського колективу (матеріали дослідження додаються).

1.5. **Самоаналіз** результатів педагогічної практики. Їх студент відображає орієнтовно за такими напрямками: а) педагогічна практика стала для мене ...; б) для мене було відкриттям...; в) моя самостійність виявилася ...; г) найцікавішим було ...; д) я навчився (навчилася); мої пропозиції

2. Оформити **індивідуальний щоденник** педпрактики.

VI. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Зміст роботи	Макс. кількість балів
ОЦІНКА РОБОТИ СТУДЕНТА ВПРОДОВЖ ПРАКТИКИ У ШКОЛІ Виставляється груповим керівником практики від факультету спільно з учителем (географії, економіки) і класним керівником	
1. Теоретична підготовка: знання методики навчання географії й економіки; володіння матеріалом під час проведення уроків та позаурочних заходів	15
2. Психолого-педагогічна майстерність: – педагогічний такт; – комунікабельність; – емпатійність; – неконфліктність тощо.	10
3. Особистісні характеристики: – дисциплінованість під час проходження практики; – ініціативність; – самостійність; – професійна спрямованість; – інноваційність тощо.	5
4. Оцінювання процесу проходження практики: – проведення уроків, виховних заходів, експериментів; – формування технічної документації, облікової звітності на базах практики тощо.	20
Сума балів	50
5. Оцінювання звітної документації: – план-конспект уроку; – сценарій виховного заходу; – психолого-педагогічна характеристика; – плани екскурсій тощо.	20
6. Оцінювання допоміжної документації : – загальне оформлення щоденника; – оформлення допоміжної документації (конспекти уроків, наочний матеріал, схеми, знімки тощо).	10
7. Захист практики.	20
Сума балів	50
ЗАЛІК включає суму балів:	
- за роботу практиканта впродовж практики у школі – макс. 50 б. ;	100
- оцінку звітної документації – макс. 30 б. ;	
- бали, отримані за захист практики – макс. 20 .	

Політика оцінювання

Політика керівників щодо здобувача освіти. Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови:

- не пропускати окремі дні практики без поважних причин, не спізнюватися на них та не займатися сторонніми справами;
- чітко й вчасно виконувати завдання поставлені керівниками практики згідно із індивідуальним завданням;
- відвідувати консультації, які призначає керівник педагогічної практики від кафедри;
- брати участь у контрольних заходах та звітуванні. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (змішана форма навчання) за погодженням із деканатом та керівником освітнього компоненту.

Політика щодо академічної доброчесності. Розробка матеріалів у ході практики та підготовка звітної документації є особистим дослідженням та творчістю кожного студента. Вивчаючи даний освітній компонент не можна вдаватися до кроків, що можуть не чесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших здобувачів освіти.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. У здобувача має бути оформлена вся звітна документація при завершенні практики. Відповідні матеріали практикант захищає у присутності комісії згідно розкладу (залік). Виконання усіх форм робіт, які підлягають оцінюванню, відбувається у визначені терміни. Пропуск з поважних причин теми чи окремого заняття може бути відпрацьованим під керівництвом викладача та захистити у час передбачений графіком консультацій. Терміни підсумкового контролю, ліквідації академічної заборгованості визначає розклад заліково-екзаменаційної сесії.

Шкала оцінювання

Освітній компонент оцінюється за 100 бальною шкалою.

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	Незараховано (необхідне перескладання)
1–59	

VII. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Основні завдання педагогічної практики відображаються в Щоденнику практики, який ведеться за формою, затвердженою в ВНУ імені Лесі Українки.

Здобувач освіти здійснює відмітки в Щоденнику – записує зміст і обсяг виконаної роботи, а також її результати – продовж усієї практики. Фактичне виконання засвідчує керівник практики від бази практики.

Письмовий Звіт разом з Щоденником практики подається на рецензування безпосередньому керівнику практики від кафедри у термін, який визначається кафедрою та регламентується нормативними й методичними документами з організації і проведення практики.

Рейтингову кількість балів здобувача освіти формують бали, отримані за окремі змістові завдання практики. Максимальна кількість балів – 100 балів.

Практика оцінюється на основі суми балів, отриманих студентом впродовж її проходження та балів, отриманих за підготовку і оформлення звітної документації. При бажанні студента підвищити рейтинг або у випадку незадовільної підсумкової оцінки, він може добрати бали, виконавши певний вид робіт у відповідності до програмних завдань практики. На залік виносяться теоретичні питання, завдання практичної спрямованості, типові педагогічні ситуації, що передбачають творчі відповіді студентів.

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бенедюк В. В. Методика підготовки студентів вищої школи до педпрактики та її організація: Методичні матеріали. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2016. 28 с.

2. Вішнікіна Л. П. Компетентнісне навчання географії в основній школі : монографія. Полтава : ТОВ «АСМІ», 2017. 407 с.

3. Самойленко В. М., Топузов О. М., Вішнікіна Л. П., Діброва І. О. Дидактика географії : монографія (електронна версія). К. : Ніка-Центр, 2013. 570 с.

4. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. Київ : Академвидав, 2012. 352 с.

5. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.

6. Найдьонов І. М. Викладання фінансово-економічних дисциплін: методика, технологія, управління: навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2014. 432 с.

7. Методика викладання економіки в школі : навчальний посібник. К. : Ліра, 2019. 184 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/441817.pdf

8. Пометун О. І. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі : навч.-метод посіб. К., 2020. 104 с.

9. Топузов О. М., Самойленко В. М., Вішнікіна Л. П. Загальна методика навчання географії: підручник. К. : Картографія, 2012. С. 94–139. 15.

Допоміжна

1. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>.

2. Нечепурна Я. Б. Типові плани-характеристики з географії. Географія. 2015. № 17– 18 (285–286). С. 62–74.

3. Ткачук Н. М., Мандрик І. П., Петрук М. Є. Формувальне оцінювання як інноваційний аспект шкільної географічної освіти в новій українській школі. Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені В. Винниченка. Серія: педагогічні науки. 2022. Вип. 206. С. 208–215.

4. Ткачук Н. М., Барський Ю. М. Практичні аспекти підготовки майбутніх вчителів географії, економіки до професійної діяльності в НУШ. Академічні студії. Серія «Педагогіка», 2022. № 3. С. 64–72.

5. Marusynets, M., Vovkochyn, L., Yakymenko, S., Tkachuk, N., & Tymchenko, A. Innovative educational technologies in the system of specialist's professional training. Amazonia Investiga, 2022. 11 (60). P. 177–186. <https://doi.org/10.34069/AI/2022.60.12.19>

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Інститут модернізації змісту освіти. URL: <https://imzo.gov.ua>.

2. Онлайн-медіа про освіту та виховання дітей в Україні «Освіторія». URL: <https://osvitoria.media/>.

3. Освітня платформа «Критичне мислення» <https://www.criticalthinking.expert/pro-nas/>.

4. Студія онлайн-освіти «EdEra». URL: <https://www.ed-era.com/courses>.

5. Освітній проєкт «На урок». URL: <https://naurok.com.ua/project>.

6. Положення про проведення практики студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL: https://ed.vnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2022/08/2022_Положення_про_практику__ред.pdf.

ІХ. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КЛАСНОГО КОЛЕКТИВУ

Орієнтовна схема вивчення і написання характеристики класу включає:

1. Загальні відомості про клас. Кількість учнів, з них – дівчат і хлопців. Вік учнів.

2. Структура колективу і взаємини у ньому.

- Актив класу. Його склад, самостійність, роль у житті класу. Чи користується актив класу авторитетом серед учнів ?

- Лідери формальні і неформальні. Активність (активні – пасивні) та колективізм лідерів (колективістські – ізольовані).

- Взаємовідносини у класі (дружний клас – не дружний).

- Окремі угруповання у класі. На якій основі вони утворені. Відносини між угрупованнями та між учнями в угрупованнях.

3. Навчальна робота класу.

- Стан успішності та ставлення до навчання (відповідальне –

безвідповідальне).

- Інтерес до знань (підвищений – слабкий).
- Ставлення до окремих предметів (люблять – не люблять).
- Участь у предметних гуртках, факультативах.

4. Громадська робота класного колективу.

- Ставлення до громадської роботи: активність, інтерес, учні виконують доручення під контролем.
- Наявність навичок громадської роботи: вміння планувати, організовувати, керувати, оцінювати свою діяльність та діяльність однокласників.

5. Суспільно-моральний рівень колективу.

- Обізнаність у поточних подіях у країні та за кордоном.
- Чи читають учні періодичну пресу? Чи дивляться вони телевізор (регулярно – ні)?
- Зміст виховних заходів та активність учнів при їх проведенні: а) високий; б) середній; в) низький.
- Наявність традицій у колективі.
- Кращі моральні якості людського суспільства (відповідальність, сумлінність, патріотизм тощо) характерні: а) для більшості учнів; б) для половини класу; в) не сформовані у більшості учнів; г) властиві лише окремим учням.
- Ставлення до праці.
- Культура поведінки.
- Притаманні повага до оточуючих та тактовність: а) для більшості учнів; б) для половини класу; в) для окремих учнів; г) відсутні.
- Учні ставляться до вчителів: а) з повагою, виконують їх вказівки;
- б) скептично, завдання виконують під тиском; в) не поважають учителів, саботують їх вказівки.

6. Рівень естетичної вихованості колективу. Наявність естетичних знань та естетичних смаків школярів. Їх участь у творчих гуртках.

7. Здібності окремих учнів.

8. **Рекомендації та поради** щодо поліпшення навчально-виховної роботи.

Примітка: При підготовці матеріалів для характеристики учнівського колективу необхідно використати такі методи дослідження: спостереження за поведінкою дітей на уроках, виховних заходах, перервах; бесіди з членами учнівського колективу та вчителями тощо. Слід провести анкетування серед школярів та систематизувати відповідну інформацію. Результати таких досліджень мають бути відображені у характеристиці учнівського колективу, до якої додаються заповнені анкети школярів.

Здобувач повинен **розробити власну анкету** з метою вивчення психолого-педагогічних особливостей класного колективу. При цьому він може обрати для анкети наведені нижче питання та продовжити їх перелік.

Орієнтовний приклад питань для анкети

Дата заповнення: _____ Клас _____

Прізвище, ім'я: _____

1. Що ти вважаєш найважливішим в школі ? _____

2. Який день тижня тобі подобається найбільше ? Чому ? _____

3. Що тебе найбільше цікавить у школі ? _____

4. Чим би тобі хотілося займатися у вільний час ? _____

5. Які твої улюблені заняття ? _____

6. Що в школі для тебе є найбільш неприємним ? _____

7. Як ти навчаєшся ? _____

8. На кого з однокласників за успішністю тобі хотілось би бути схожим (ою) ?

Чому ? _____

9. З ким би ти хотів(ла) сидіти за партою ? _____ Або _____

10. Кого з учнів свого класу ти запросив (ла) би до себе на день народження ? _____

11. До кого з учнів свого класу ти звернешся за допомогою, якщо не зможеш виконати завдання ? _____